

Asia: VN/35716/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi puolustuskeksintöjen salassapidon turvaamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Työ- ja elinkeinoministeriö on pyytänyt lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi, jossa säädettäisiin uudesta laista puolustuskeksintöjen salassapidon turvaamisesta. Samalla kumottaisiin nykyinen laki maanpuolustukselle merkityksellisistä keksinnöistä. Suomen Yrittäjät kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa ja esittää lausuntonaan seuraavaa.

Puolustuskeksintölain valmistelua on tehty patenttilain kokonaisuudistuksen yhteydessä. Patenttilain yhteydessä on käsitelty myös hyödyllisyysmallilain uudistamista. Alun perin tarkoituksena oli uudistaa keksintöjen suojaamista koskevat lain samanaikaisesti, mutta valmistelun viivästysten vuoksi sääntelyhankkeet eriytyivät. Suomen Yrittäjät toteaa, että keksintöjen suojaamista koskeva lainsäädäntö on tärkeää olla ajan tasalla ja yhteensopivaa. On myös tärkeää, että sääntelyä valmistellaan siten kokonaisuutena, että eri lakien yhtymäkohtia ja vuorovaikutusta voidaan tarkastella. Puolustuskeksintölaista käytiin keskustelua patenttilain kokonaisuudistusta valmistelleessa työryhmässä vain pintapuolisesti eikä sitä koskevaa lakiluonnosta käsitelty yhdessä sidosryhmien kanssa.

Puolustuskeksintölaki eroaisi nykyisestä maanpuolustukselle merkityksellisiä keksintöjä koskevasta laista keskeisesti siten, että keksinnön pakkolunastuksen sijasta keksintö voitaisiin määrätä salassa pidettäväksi sen jälkeen, kun keksintöön on haettu patenttia. Edellytyksenä salassapitomääräykselle olisi se, että keksinnöllä on suuri merkitys maanpuolustukselle ja salassa pysyminen on maanpuolustuksen kannalta välttämätöntä.

Puolustuskeksintölaissa ei kuitenkaan määritellä tarkemmin, millaiset keksinnöt ovat sellaisia, joiden merkitys maanpuolustukselle on ”suuri”. Puolustuskeksinnön määritelmä on erittäin tärkeä keksijöiden ja niiden yritysten kannalta, joiden toiminnassa syntyvät keksinnöt voivat olla lain

soveltamisalalla. Esitysluonnoksen 1 §:ssä on annettu puolustusministeriölle asetuksenantovaltuus siitä, minkälaiset tuotteet, ohjelmistot ja teknologiat ovat maanpuolustukselle merkityksellisiä. Suomen Yrittäjät pitää tärkeänä, että lain tulkintaa ei laajenneta liiallisesti siten, että se kattaisi sellaista teknologiaa, joka on pääasiallisesti suunnattu siviilimarkkinoille. Myös sääntelyn täsmentäminen asetuksella on tärkeää, jotta yrityksillä on mahdollisuus tehdä tietoisia ratkaisuja siitä, millä tavoin keksintöjä suojataan. Patenttihakemuksen lisäksi keksintöä on mahdollista pyrkiä suojaamaan liikesalaisuutena, ja valintaan patentoinnin ja muiden suojaustoimien välillä voi vaikuttaa se, onko keksintö mahdollisesti puolustuskeksintölain soveltamisalaan kuuluva.

Jos kyse on lain soveltamisalaan kuuluvasta keksinnöstä ja keksinnön salassa pysyminen on maanpuolustuksen kannalta välttämätöntä, keksintö voitaisiin määrätä salassa pidettäväksi. Esitysluonnoksesta ei kuitenkaan käy ilmi, mitä salassapitomääräys tosiasiallisesti tarkoittaa tai millaisessa prosessissa se tehdään. Suomen Yrittäjät pitää välttämättömänä, että esitystä täsmennetään tältä osin. Avoimeksi jää erityisesti se, mikä on keksijän tai keksinnön haltijan oikeusasema. Vaikka keksintöä ei puolustuskeksintölain mukaan pakkolunastettaisi, vaan omistusoikeus säilyisi keksijällä tai keksinnön haltijalla, vaikuttanee salassapitomääräys merkittävällä tavalla keksinnön kaupalliseen hyödyntämiseen. Esitysluonnoksesta ei käy ilmi se, millainen on keksijän tai keksinnön haltijan toimintavapaus: miten keksintöä voidaan käytännössä hyödyntää, vai voidaanko hyödyntää lainkaan. Esitysluonnoksessa on käsitelty salassapitomääräyksen suhdetta perustuslain 15 §:ssä turvattuun omaisuuden suojaan, mutta luonnoksesta puuttuu arvio ja kuvaus siitä, miten puolustuskeksinnön salaaminen tosiasiasa eroaa tilanteesta, jossa keksintö pakkolunastetaan. Vaikka salassapitomääräys voidaan poistaa siinä vaiheessa, kun keksinnöllä ei enää ole merkitystä maanpuolustukselle (jolloin keksijä tai keksinnön haltija saa jälleen täyden vapauden hyödyntää keksintöä), voi salassapitoaika kuitenkin tarkoittaa käytännössä keksinnön jäämistä hyödyntämättä täysimääräisesti.

Vastaava seikka olisi syytä huomioida myös esitysluonnoksen vaikutusarvioissa. Esitysluonnoksessa on tältä osin todettu lähinnä se, että salassapito pakkolunastuksen vaihtoehtona on yritysten kannalta myönteinen muutos. Suomen Yrittäjät katsoo, että vaikutusarvioissa olisi kuitenkin syytä käsitellä kattavammin salassapitomääräysten vaikutuksia yrityksille ja kuvata sitä, mikä keksinnön haltijan toimintavapaus on ja miten keksintöön liittyviä oikeuksia voidaan salassapitomääräyksen tilanteessa hyödyntää. Vaikutusarvioissa tulisi kuvata myös patenttilain 108–111 §:n mukaista pakkolisensointia tilanteessa, jossa keksinnön haltija ei halua tehdä sopimusta keksinnön hyödyntämisestä.

Suomen Yrittäjät kiinnittää huomiota myös esitysluonnoksen kohtuullista korvausta koskevaan säännökseen. Esitysluonnoksesta ei ilmene, miten kohtuullinen korvaus määritellään tilanteessa, jossa keksintö määrään salassa pidettäväksi. Myöskään kohtuullisen korvauksen määrittämisen ja määräämisen prosessi jää avoimeksi. Suomen Yrittäjät pitää tärkeänä, että myös esitysluonnoksessa käsiteltäisiin kohtuullista korvausta myös perustuslain 15 §:n mukaisen omaisuuden suojan näkökulmasta. Suomen Yrittäjät toteaa, että korvaus on erityisen tärkeä oikeudenhaltijoiden näkökulmasta, joille salassapitomääräys voi merkitä keksinnön hyödyntämättä jäämistä.

Mäkelä Albert
Suomen Yrittäjät ry